

Nr 843

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 150, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1960/61, m. m.*

I det fria Europas ekonomi håller det på att växa fram ett läge, där konsumenter och producenter i förväg anpassar sig för en situation som de räknar med kommer att uppstå i framtiden, där exportörer och importörer gör sig beredda att med mycket kort varsel intill gränsen utnyttja alla möjligheter en större marknad ger allteftersom en större marknad formellt konstitueras.

Effekten av detta stämningssläge, av en mentalitet i vår världsdel som blir alltmer positivt europamedveten, måste bli att ett verksamt tryck från bred front etableras på dem som förhandlar på regeringarnas vägnar och på regeringarna själva. Förhandlingssituationen är av politiska och ekonomiska skäl komplicerad, möjligen mer komplicerad än de aktivt intresserade föreställer sig. Man har därför anledning att räkna med ett besvärligt och måhända utdraget förhandlingsskede, en ömtålig övergångstid. Men eftersom också vi i vårt land kan räkna med resultat av dessa förhandlingar, påtagliga och också ur vår synpunkt välkomna resultat, finns det ej skäl för oss att dramatisera förhandlingsarbetet, ej heller att låsa våra positioner eller visa tecken till otålighet. Vårt intresse är att en lugn och prestigefri atmosfär växer fram kring förhandlingsarbetet. På så sätt ger detta de snabbaste och säkraste resultaten.

En observation kan och bör redan nu göras, även om dess fulla giltighet ligger i en framtid som inte nu kan preciseras. I den mån det faktiska ekonomiska livet integreras västeuropeiskt, i den mån varje företag, varje företagsledning och varje låntagarorganisation måste planera under det västeuropeiska perspektivet, begränsas steg för steg möjligheterna att föra en autonom ekonomisk politik, att på detta område hävda suveräniteten hos en regering.

Detta gäller såväl mål som medel.

De stora och resursrika områdena inom en integrerad ekonomi kan förväntas ge den ekonomiska politiken dess allmänna inriktning. Denna kan, vad angår vårt land, nyanseras men inte varieras. Såvitt man nu kan bedöma kommer detta i praktiken att innebära, att första ledet i målsättningen — fast penningvärde och full sysselsättning — får ökat eftertryck. Några gensagor häremot torde ej kunna eller böra resas från svensk sida. Ett i en internationell beslutsamhet förankrat fast penningvärde är också

ur svensk synpunkt en tillgång, som bör kunna väsentligt vidga möjligheterna att utan att tillgripa regleringarnas surrogat föra en progressiv ekonomisk politik. Vi har — mot bakgrund av den skicklighet som nu växer fram i handhavandet av den ekonomiska politikens teknik — ej anledning att betvivla, att detta fasta samarbete låter sig förena med full ehuru ej med överfull sysselsättning. Ingen del av vår världsdel kommer frivilligt att avstå den fulla sysselsättningens fördelar. I stort bör alltså också kunna accepteras den nyans den ekonomiska politikens målsättning håller på att få.

Att helt isolera den ekonomiska politikens mål från dess medel är ej möjligt.

Är målet en fri och smidig ekonomi, ett i alla avseenden fullt konkurrenskraftigt avsnitt av en europeisk ekonomi, om vilken man med säkerhet vet att den aldrig blir en internationell regleringsekonomi, så måste vi göra oss beredda att arbeta med den fria ekonomiens metoder, med dess teknik, med dess ekonomisk-politiska instrument. Varje försök att under dessa förutsättningar falla tillbaka på "ingrepp" — regleringsingripanden på kapital- och kreditmarknaden, skatteingrepp med förment chockverkan — är dömt att misslyckas. Förr eller senare slår sådana försök tillbaka. De är inte i takt med tiden.

Alternativen

Det kan inte råda någon tvekan om att investeringarnas nödvändighet för ekonomiska framsteg undan för undan kommer att allt kraftigare markeras. Den ekonomiska utvecklingen blir alltmer kapitalkrävande. Standardens höjd och säkerhet blir för vart år alltmer beroende av tillgången på realkapital, av de resurser med vilka arbetet inom folkhushållet kan bedrivas.

En på framtiden inställd ekonomisk politik måste alltså vara inriktad på att främja människornas beredvillighet och benägenhet att omvandla arbetsförtjänster till nya resurser.

Som de västerländska samhällena redan ser ut — och än mer som de kan beräknas komma att se ut under den närmaste tiden framöver — ställer detta kravet på att i en välstånds- och resursskapande ekonomi engagera inte hundraden eller tusenden utan miljontals människor. I ett samhälle med höga och allt högre arbetsförtjänster finns utrymme för ett omfattande frivilligt sparande. I detta samhälle är det en frivillig sparkvot i hundratusentals personliga, ekonomiska planeringar som ger resurser åt både de enskilda och samhället. Dessa resurser är reella. Bakom var och en av dess delposter finns ett personligt, ett mänskligt engagemang, en vilja att satsa på framtiden.

Det har sagts att så litet hänt på detta område under 1950-talet. Spar-

kvoten i samhällsekonomin anses så föga rörlig, att man skulle kunna få det intrycket att den är fix.

Med hänsyn till omständigheterna har emellertid förvånansvärt mycket hänt under 1950-talet. Trots engångsinflation, trots smygande och rullande penningvärdeförsämring har det frivilliga sparandet förmått i viss mån hävda sig också i vårt land. Trots att under huvuddelen av decenniet en räntepolitik förts som teoretiskt och praktiskt förnekat spararnas intresse av att få rimlig ersättning för sin prestation, trots att vi — om man summerar inflationens förluster, skattebelastning och följderna för småspararna av en stel och dogmatiskt låst räntepolitik — långa tider haft negativ ränta, har spararna ej givit upp. Allt tyder emellertid på att sparandet under mer gynnsamma förutsättningar skulle ha kunnat bli än större.

Och framöver är läget ett nytt, förutsättningarna bättre. Genom att erbjuda spararna "den högsta räntan på mer än trettio år" har man i år för första gången på snart två decennier lyckats bryta igenom de hämningar, som hindrat försäljning av långfristiga obligationer direkt till enskilda människor, till "fysiska personer", som termen lyder. Detta genombrott har därefter fullföljts med en serie smärre emissioner — till än högre ränta.

Mot denna bakgrund är det icke endast förvånansvärt utan beklagligt att en majoritet av särskilda sakkunniga lagt fram förslag, vilka måste tolkas såsom förslag att ge myndigheterna fullmakt att ålägga institutioner som förvaltar och skall förränta småspararnas och andra sparares medel att köpa speciella i lagtexten angivna obligationer. Detta är en art av indirekt tvångssparande för statens räkning samt för ändamål som myndigheterna prioriterar. Alldeles oavsett att vi av principiella skäl avvisar hela grundtanken i förslagen måste det anses högst beklagligt att de presenteras just nu. Utgångspunkten för förslagen är att den statsfinansiella politik som under ett antal år förts i vårt land placerat en likviditetsuppladdning i kreditinstitutet, som man inte längre vågar ha kvar där utan möjligheter att kunna låsa den eller avlösa den med ett riktigt sparande som svarar mot den skapade krediten. Det gäller alltså att bemästra en av de konsekvenser till vilka regeringens politik fört. Det finns skäl att betvivla att detta lämpligen sker genom att man ålägger sparbanker, försäkringsbolag och andra kreditinstitut att köpa de obligationer som man samtidigt försöker förmå dessa företags kunder att köpa frivilligt. Det man anser sig behöva lagligt tvång för att kunna sälja finner inte lätt köpare bland dem som har möjlighet att bestämma själva.

Kanske snabbare än någon nu kan förutsätta kommer människor att märka, att under förutsättning av ett allt intensivare samarbete i vår världsdelen också vårt penningvärde är förankrat i en internationell beslutsamhet att hålla stabilitet i priser, att låta produktivitetsökningen slå igenom ock-

så i prissänkningar, som också de långfristigt sparande får del av. En auktoritet att lita på står alltså bakom de — nu — med kraft och skärpa upprepade löftena om ett fastare penningvärde.

Om man som högerpartiet föreslagit kombinerar dessa nya omständigheter med statsfinansiellt underbyggda på bredden upplagda, målbestämda skattelättnader för långfristigt frivilligt och demokratiskt sparande och med åtgärder i syfte att sprida, demokratisera och säkra den personliga äganderätten, kan man icke endast hoppas på — man kan räkna med — snabbt växande resurser, spridda på många händer. Man kan utgå från att tillflödet till kapitalmarknaden undan för undan ökas. Man kan vänta sig att människorna finner effektiva former för samverkan om stora projekt och att de personligen tar hand om de mindre. Man kan räkna med att förutsättningarna för ett naturligt nyanserat näringsliv växer fram.

Att påstå att i ett demokratiskt ägarsamhälle av detta slag den samhällsliga sektorn skulle löpa ständig risk att bli underförsörjd är att utgå från att de samhällsliga anspråken icke skulle förmå hävda sig i konkurrensen. De erfarenheter vi har ger icke grund för den misstanken. Väsentliga samhällsanspråk — anspråk som är så väsentliga att de vid en avvägning befunnits värda det pris marknaden i effektivitetens tjänst kräver — finner alltid intressenter. Det finns ingenting som säger att människorna på en fri marknad skulle nedvärdera en obligation eller annan placeringsmöjlighet, därför att den emitterats av stat eller kommun eller med statlig eller kommunal borgen.

Alternativet till en resursskapande politik, en som utifrån dagens och morgondagens möjligheter söker mobilisera hundratusendens vilja att stå på egna ben och gör denna vilja samhällsekonomiskt positiv, faller i princip tillbaka på ålägganden, på förmenta skyldigheter, på olika former av mer eller mindre strikt överhetshushållning. Sitt extrema uttryck har dessa tankegångar fått i den sovjetryska krigs- och självhushållningens onekligen effektiva teknik. Ingen i vårt land eller i något demokratiskt land överväger ett ögonblick denna lösning. Den kan alltså lämnas utanför diskussionen.

Alternativet är alltså en överhetshushållning som förutsätter politisk demokrati. En huvudtanke i detta alternativ synes vara att effektivitet i arbetsförtjänstens omvandling till resurser skulle ernås först sedan den del av arbetsförtjänsten som skall omvandlas blivit skatt, alltså tagits om hand av myndigheterna. Under fast politisk ledning skulle sålunda på myndighetsplanet ske transformationer som alla i samhället levande och arbetande skulle ha glädje och nytta av.

Denna teoretiska uppläggning skulle ha haft mer kraft och förmåga att övertyga, om skatten hittills i större utsträckning hade förvandlats till resurser och ej till utgifter, om till exempel budgeten för nästa år, i vilken

ingår nya skatteinkomster på inemot två miljarder, från sin upphovsmans bekanta utgångspunkter hade varit totalbalanserad.

Det förhållandet att samhället självt äger en tillgång av vad slag den än må vara anses vidare göra den i särskild grad till en "resurs". Genom en tankeglidning blir endast sådant "resurser" som det abstrakta samhället direkt eller indirekt äger.

Att samhället äger betyder att ingen äger. Eller det betyder att alla äger, som man kan hävda från socialistiska utgångspunkter. I själva verket saknas det anledning att tvista om termer i detta sammanhang. Det kan bara slås fast, att skiljelinjen i svensk politik går här. Det finns en riktning vars mål det är att överföra resurserna till kollektivt och statligt förfogande. Det finns en annan som vill decentralisera äganderätten, göra den spridd och personlig. Det är här fråga om grundvärderingar. Vad som kan diskuteras är vilken av dessa riktningar som ger den största och snabbast ökande tillgången på resurser.

Erfarenheterna från vårt land och från främmande länder ger därvidlag vägledning. De talar inte till de skatteuppbyggda resursernas favör.

Budgetalternativ och omsättningsskatt

I sin förhållandevis definitiva budgetproposition för nästa budgetår ägnar finansministern betydande utrymme och energi åt att söka ovedersägligt bevisa, att en allmän omsättningsskatt är nödvändig — nu och för framtiden. Han vill vidare göra troligt, att denna omsättningsskatt med nu gällande procentsats räcker. Inom överskådlig tid skulle den inte behöva höjas. Det stöd han presterar för denna just för den närmaste framtiden ur hans synpunkt väsentliga ehuru ej preciserade slutsats återfinnes i en inom hans eget departement sammanställd särskild promemoria, vilken trots sin schematiska uppläggning och sina minst sagt diskutabla förutsättningar har åtskilligt av intresse att erbjuda.

Sent omsider synes också på regeringshåll den uppfattningen ha godtagits, att det finns en översta gräns för vad man i ett fritt samhälle kan medelst direkta skatter, obligatoriska avgifter och punktskatter få fram av människornas arbetsförtjänster till det allmänna, till stat och kommun. Den direkta beskattningen och punktbeskattningen har alltså sitt maximum. Inte som en fix summa, det har aldrig någon påstått, utan som en ungefärlig del av det som i arbetslivet kommer människorna till del som ersättning för utförda prestationer.

Ett maximalt uttagande av skatter och avgifter är emellertid inte förenligt med *vår* målsättning. Vi syftar till att utveckla samhället till en självvägande demokrati med stigande personligt oberoende, med växande personliga valmöjligheter, med undan för undan vidgad personlig rörelsefrihet. I detta samhälle krävs en lågskattepolitik. Att steg för steg sänka

skattetrycket är att göra skattepolitiken produktiv — för människorna såväl som för staten. Från denna utgångspunkt är omsättningsskatten helt enkelt inte nödvändig — vare sig nu eller i framtiden — i vårt alternativ.

Det motsatta alternativet erkänner inte att vad man maximalt kan få ut med befintliga skatter även sätter ett maximum för utgifterna. Utgifternas höjd bestäms där av andra värderingar och avvägningar. Övergångsvis kan man lösa den i själva verket olösliga ekvation som härigenom framträder genom att ge statens låneanspråk absolut prioritet och genom att tillgripa upplåningsformer, som är och förblir oförenliga med sund ekonomisk planering för framtiden. Men förr eller senare inställer sig den ofrånkomliga nödvändigheten att åstadkomma statsinkomster, som ligger över vad man själv betraktar som möjligt att uttaga med tillämpad skatteteknik. Det är detta — överuttaget av skatt — som gör omsättningsskatten ofrånkomlig, nu och i framtiden.

Under en viss tid, tills människorna upptäcker att skatt på hushållspengar väger minst lika tungt som eller tyngre än skatt på arbetsförtjänsterna, ger en allmän omsättningsskatt staten mycket pengar — också per procentenhet. Denna på längre sikt ganska säkert skenbart stora avkastning per skatteprocent gör skatten politiskt utgiftsdrivande. Om man genom att förändra skatteprocenten i en skatt som existerar med en eller annan enhet får utrymme för mer än en halv miljard i nya utgifter, krävs det en bestämd målsättning för att hindra en upplagring av utgifter och utgiftsändamål som slutar i fem eller sex procents omsättningsskatt.

Mot denna bakgrund kan och bör det noteras, att något förbindande åtagande att till exempel ej före 1962 höja omsättningsskatten icke givits av regeringens talesman, finansministern.

De mera allmänna uttalanden som göres är — i den mån de icke uttrycker självklarheter — av den art att de osökt för tankarna till liknande uttalanden, gjorda från samma håll och delvis av samma personer under 1950-talet, senast på våren och hösten 1958. Den allmänna omsättningsskatten, vilken netto belastar medborgarna med en miljard kronor om året, genomfördes 1959.

Med grund i en högskattepolitisk värdering innebär en progressiv politik en politik, som aktualiserar nya och växande statsutgifter. Bakom oss har vi nu femtiotalperspektivet, framför oss sextiotalperspektivet. Det kan då konstateras att, om värderingarna och takten för deras realiserande ej på ett avgörande sätt ändras eller modifieras under 1960-talet, vi vid slutet av decenniet måste räkna med statsutgifter, som gör en omsättningsskatt på minst tio procent ofrånkomlig och en omsättningsskatt på kanske femton procent trolig. Höjningarna kan — under förutsättning av absolut

prioritet för statlig upplåning — förskjutas i tiden, men slutresultatet påverkas ej härav.

Självfallet är denna kalkyl schematisk. Därvidlag skiljer den sig möjligen till graden men icke till arten från de beräkningar som redovisas i den inom finansdepartementet utarbetade promemorian, med stöd av vilken finansministern vill göra troligt att några skattehöjningar icke är aktuella under överskådlig tid.

Detta perspektiv ger ett alternativ, där en omsättningsskatt icke är nödvändig, ej blott dagsaktualitet utan principiell aktualitet.

Budgetåret 1960/61

För översiktlighetens skull hänvisas för alla detaljer i högerpartiets budget till särskild bilaga.

På driftbudgeten kan alla de utgifter för vilka högerpartiet tagit politiskt ansvar summeras till 14 530 miljoner kronor för budgetåret 1960/61.

Under samma år kan denna budgets inkomster kalkyleras till 15 097 miljoner kronor.

Högerbudgetens inkomster skulle alltså överstiga dess utgifter med 567 miljoner kronor. Därtill skall sedan — för jämförelsens skull — läggas 25 miljoner i kommunalskattemedel, återförda från budgetutjämningsfonden, (närmast en bokföringstransaktion).

Driftbudgetens överskott skulle alltså bli 592 miljoner kronor eller avrundat 600 miljoner kronor.

För anslagsöverskridanden och förbrukning av äldre anslag — i finansministerns budget beräknade till 100 miljoner kr. — avsättes 150 miljoner kronor. Detta belopp är tilltaget så, att det förutsätter restriktivitet men ej hård restriktivitet. Det är alltså realistiskt.

Det kvarstående överskottet — i det närmaste 450 miljoner — motsvaras av under första hälften av budgetåret 1960/61 inbetald allmän omsättningsskatt, som inte har logiskt sammanhang och ej heller principiellt sammanhang med vårt alternativ.

Till ett belopp av 400 miljoner kronor bör dessa medel avsättas för att under åren framöver täcka det skattebortfall som inledningsvis kan uppkomma i anledning av beslut om skattefrihet för olika former av frivilligt målsparande. Fondering i företagsekonomisk bemärkelse sker ej i statlig hushållning. Lämpligt kan då få vara att dessa 400 miljoner kronor får minska statsskulden genom att inbetalas i riksbanken, vars fordringar på riksgäldskontoret och staten därmed minskas med motsvarande belopp. Därmed stramas likviditeten i samhällsekonomin åt med minst motsvarande belopp under konjunkturtillspetsningen och åren framöver.

Siffrorna i den kapitalbudget, vilken skulle summera de förslag högerpartiet i detta avseende lagt fram, låter sig icke förstås utan kommentar.

Investeringsanslagen skulle i denna budget uppgå till 1 941 miljoner kronor för budgetåret 1960/61. Avskrivningsmedel och andra likvida medel skulle stå till förfogande intill ett belopp av 1 503 miljoner kronor.

Det återstående medelsbehovet, det som skall täckas med upplåning, skulle alltså uppgå till 438 miljoner kronor och helt motvägas — såväl statsfinansiellt som samhällsekonomiskt — av den inbetalning i riksbanken och avbetalning på statsskulden, som kan göras av överskottsmedel från driftbudgeten, d. v. s. 450 miljoner kronor.

Realiteterna bakom siffrorna kan uttryckas på följande sätt.

Försäljningen av statsägda aktier i LKAB till "de många aktieköparna" har beräknats inbringa 450 miljoner kronor, vilket belopp alltså reinvesteras. Denna försäljning genomföres i stället för en upplåning t. ex. mot långfristiga obligationer. Läget på aktiemarknaden gör en mycket stor efterfrågan trolig.

Den omedelbara övergången till kreditgarantisystem i stället för direkt statlig bostadslåneverksamhet reducerar det formellt statliga lånebehovet med 820 miljoner kronor. Självfallet är inte denna reduktion reell i den bemärkelsen att anspråk på kapitalmarknaden minskas med detta belopp. Den minskade statliga upplåningen ger utrymme — på marknaden — för de emissioner, som ett kreditprovat och mot andra investeringar avvägt bostadsbyggande gör nödvändiga. Hur stora belopp detta kan röra sig om är omöjligt att fixera.

Av bilagan framgår hur högerpartiets budget för budgetåret 1960/61 kan beräknas slå ut under *budgetåret 1961/62*.

Kalkylen är självfallet schematisk men inte mer schematisk än att det redan nu kan sägas att underlaget för en balanserad driftbudget föreligger — en balanserad budget utan omsättningsskatt och med betydande reduktioner i den direkta beskattningen. Uppenbart förutsätter detta hård utgiftsåterhållsamhet och hård sparsamhet inom den ram som beviljade anslag skapar. Det förutsätter utgiftsplanering och utgiftsplanering med sikte på skattesänkningar.

Tidtabell för skattesänkningar

Inte heller skattesänkningar låter sig med fördel improvisera i ett modernt samhälle. De måste — för att få sin fulla produktiva verkan — samordnas, underbyggas och planeras. Det finns alltså anledning att redan från början uppgöra en tidtabell, som i varje särskild situation och inför varje anspråk på statsmedel är vägledande och normerande.

Högerpartiets skattesänkningstidtabell har följande huvudposter.

Den 1 januari 1961 försvinner omsättningsskatten utom för vin, sprit och tobak, vilket — om kompensationsåtgärderna i fråga om skatteskalorna

samtidigt avvecklas — reducerar medborgarnas skatteböroda med drygt tusen miljoner kronor för helt år räknat.

Den 1 januari 1961 träder de skattereformer i kraft som upp till vissa för alla lika belopp ger skattefrihet för sparande för eget hem och för amortering på eget hem och för ungdomens utbildning liksom också för viss avkastning på aktiesparande. Medel att täcka det inledande inkomstbortfall som detta kan medföra avsättes i budgeten för 1960/61.

Den 1 januari 1962 träder högerpartiets nya skatteskalor i kraft. Dessa ger en sammanlagd skattelättnad på sexhundra miljoner kronor.

Något eller några år senare skapar den av skattelättnaderna möjliggjorda produktionsutvecklingen utrymme för en stor familjesskattereform med höjda skattefria bottenavdrag vid beskattningen för barnfamiljerna. Dessa avdrag kombineras med bidrag för barnfamiljer med låga inkomster.

Kalkyl för helt år — utan oms med sänkta direkta skatter — budgetåret 1962/63.

För de närmaste två budgetåren, 1 juli 1960—30 juni 1962, är våra skattesänkningar helt täckta av besparingar. För det därpå följande budgetåret kommer den skattesänkningstidtabell som högerpartiet härmed framlägger att reducera skattetrycket med sexton- à sjuttonhundra miljoner kronor.

Redan nu föreligger konkreta förslag till utgiftsbegränsningar med ett belopp som överstiger tolvhundra miljoner kronor. Genom att statens egna utgifter för omsättningsskatt försvinner reduceras statsutgifterna med ytterligare ca etthundra miljoner kronor.

Diverse ränteinkomster och stämpelavgifter ger staten ca åttio miljoner i ökad inkomst. En höjning av folkpensionsavgiften med en maximal merbelastning på en familj av sjuttiofem kronor per år — vilket skall vägas mot att samma familj slipper en omsättningsskatt på kanske sexhundra kronor — ger ytterligare etthundra miljoner kronor.

Bristen i 1962/63 års budget understiger alltså med våra redan nu framlagda förslag tvåhundra miljoner — någon procent av budgetens totalbelopp. Ändock har vid dessa beräkningar hänsyn icke tagits till vårt förslag att staten icke skall inbetala några avgifter till obligatoriet. För 1962/63 torde dessa icke komma att understiga 200 miljoner kronor.

Statens inkomster beräknas automatiskt stiga med sexhundra miljoner kronor om året, vilket på de två år som måste förflyta innan skattesänkningstidtabellen helt kan slå igenom statsfinansiellt betyder en stegring med tolvhundra miljoner. Utrymme för våra skattesänkningar måste alltså kunna beredas.

Vi åberopar vad ovan anförts och hemställer,
att riksdagen måtte

a) under uttalande av att en statsfinansiell politik bort
och bör föras som ger grund för omsättningsskattens av-

skaffande från den 1 januari 1961, för skattefritt sparande enligt därom framställda förslag från den 1 januari 1961 och för en reform och sänkning av den direkta beskattningen från den 1 januari 1962 enligt därom framställda särskilda förslag besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för budgetåret 1960/61 med 100 procent av grundbeloppet; samt

b) upptaga inkomsterna å driftbudgeten för budgetåret 1960/61 med utgångspunkt från Kungl. Maj:ts förslag och med de ändringar som framgår av till motionen fogad bilaga.

Stockholm den 17 maj 1960

Jarl Hjalmarson

Martin Skoglund

Tage Magnusson

Leif Cassel

T. G. von Seth

Einar Hægglom

Ernst V. Staxäng

Gunnar Heckscher

Karin Wetterström

Carl Östlund

Bilaga

Högerpartiets förslag till ändringar i budgeten 1960/61 samt beräkningar om verkningarna därav för budgetåret 1961/62

Driftbudgeten

Förslag som innebär inkomstminskningar

	1960/61	1961/62
Avveckling av omsättningsskatten förutom å vin, sprit och tobak ¹	415 000 000	1 300 000 000
30 %-regeln vid varulagervärdering ²	100 000 000	—
Sänkning av den särskilda omsättningsskatten på bilar	15 000 000	30 000 000
Förbättring av förvärvsavdraget vid beskattningen	2 000 000	6 000 000
Lånefonden för bostadsbyggande ³	16 000 000	32 000 000
Fonden för statens aktier ⁴	17 000 000	17 000 000
Samtliga inkomstminskningar	565 000 000	1 385 000 000

Förslag som innebär inkomstökningar

	1960/61	1961/62
Ändring av skatteskalor ⁵	60 000 000	25 000 000
Höjning av folkpensionsavgiften med 0,5 % ⁶ ..	30 000 000	100 000 000
Förvaltningsavgift vid bostadslånggivning eller utställande av kreditgaranti	4 000 000	4 000 000
Räntan å tertiär- och egnahemslån	9 000 000	13 000 000
Ränta å återkrävda tilläggs lån	46 000 000	44 000 000
Ränta å tidigare räntefri stående del av egnahemslån	6 000 000	12 000 000

¹ Omsättningsskatten å vin, sprit och tobak beräknas inbringa 50 milj. kr. för 1960/61 och 100 milj. kr. för 1961/62.

² Höjningen av varulagervärdena från 30 till 40 % kan beräknas höja den skattepliktiga vinsten med belopp motsvarande i statsskatt ca 200 milj. kr. Det kan emellertid förutsättas att företagen söker åstadkomma en utjämning genom mycket betydande avsättningar å investeringskonto. Avsättningarna har ovan beräknats motsvara hälften av ifrågakvarande ökning av vinsten.

³ Vid övergång till kreditgarantisystem uteblir ränteinkomsten å nya bostadslån.

⁴ Vid försäljning av aktier i LKAB å nominellt 100 milj. kr. minskas utdelningen i motsvarande mån.

⁵ I samband med förslaget om omsens borttagande den 1/1 1961 har vi förordat en återgång till de för 1959 gällande skatteskalorna, vilket beräknas öka statens inkomster med 60 milj. kr. 1960/61 och 225 milj. kr. 1961/62.

Vårt förslag till sänkning av den direkta statsskatten fr. o. m. den 1/1 1962 beräknas minska statens inkomster med ca 600 milj. kr. för helt budgetår. På budgetåret 1961/62 kommer ca 200 milj. kr.

⁶ Då folkpensionsavgiften är avdragsgill vid beskattningen och sålunda minskar den statliga inkomstskatten, har som inkomstökning upptagits det beräknade nettobeloppet.

	1960/61	1961/62
Ränta å lån till allmänna samlingslokaler	—	300 000
Avgifter enligt stämpel- och lösenförordningarna	7 000 000	7 000 000
Samtliga inkomstökningar	<u>162 000 000</u>	<u>205 300 000</u>

Förslag som innebär utgiftsökningar

Ecklesiastikdepartementet:

Vissa förstärkningsanordningar inom skolväsendet (minskning av elevantalet i klasserna)	2 000 000	2 000 000
Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.	90 000	90 000
Understöd åt handelsgymnasier	—	198 000

Jordbruksdepartementet

Lantbruksattachéer:

Avlöningar	109 000	109 000
Omkostnader	15 000	15 000
Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader (veterinäravdelningen)	235 000	—

Handelsdepartementet

Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder (småindustriens exportbyrå och exportråd)	35 000	35 000
Samtliga utgiftsökningar	<u>2 484 000</u>	<u>2 447 000</u>

Förslag som innebär utgiftsminskningar

Utrikesdepartementet

Utrikesförvaltningen: Avlöningar (pressattachéer)	71 000	71 000
	<u>71 000</u>	<u>71 000</u>

Socialdepartementet

Socialattachéer	230 000	230 000
Mödranhjälp	6 000 000	6 000 000
Mödranhjälpsnämnderna	175 000	175 000
Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem	7 000 000	7 000 000
Allmänna barnbidrag (nettobesparing)	210 000 000	420 000 000
Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag	500 000	1 000 000
Ferieresor för barn	550 000	550 000
Ferieresor för husmödrar	200 000	200 000
Bidrag till driften av semesterhem	525 000	525 000
Stipendier för underlättande av husmoderssemester	1 000 000	1 000 000
Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder	3 000 000	3 000 000

Socialdepartementet, forts.	1960/61	1961/62
Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisa- tionen	300 000	300 000
Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen	1 225 000	1 225 000
Bidrag till erkända arbetslöshetskassor	—	7 000 000
Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor	10 000 000	10 000 000
Bidrag till vissa omskolningskurser m. m. ..	5 000 000	5 000 000
Bostadsstyrelsen: Avlöningar	1 200 000	1 200 000
Bostadsstyrelsen: Omkostnader	400 000	400 000
Länsbostadsnämnderna: Avlöningar	600 000	600 000
Länsbostadsnämnderna: Omkostnader	150 000	150 000
Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån	60 000 000	140 000 000
Bostadsrabatter	27 000 000	27 000 000
Bidrag till viss bostadsförbättringsverksam- het	2 000 000	2 000 000
1960 års bostadsräkning	2 400 000	2 400 000
Rekonstruktionsbidrag till allmänna sam- lingslokaler	300 000	300 000
Bidrag till sjukkassor m. m.	62 000 000	124 000 000
Bidrag till folkpensioner m. m.	32 000 000	32 000 000
	<u>433 755 000</u>	<u>793 255 000</u>

Kommunikationsdepartementet

Bidrag till anläggningar för vattenförsörj- ning och avlopp	15 000 000	15 000 000
Driftbidrag till statens järnvägar ⁷	30 000 000	80 000 000
	<u>45 000 000</u>	<u>95 000 000</u>

Finansdepartementet

Tullverket: Anskaffning av viss materiel ..	400 000	400 000
Skatteersättning till kommunerna	51 000 000	83 000 000
	<u>51 400 000</u>	<u>83 400 000</u>

Ecklesiastikdepartementet

Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	100 000	100 000
Bidrag till vetenskaplig verksamhet vid Vetenskapsakademien	432 700	432 700
Akademien för de fria konsterna med konst- högskolan: Avlöningar	47 000	47 000
Akademien för de fria konsterna med konst- högskolan: Stipendier m. m.	47 000	47 000
Bidrag till musikkonservatoriet i Göteborg ..	35 000	35 000

⁷ Enligt vår mening bör det tidigare anslaget till SJ å 100 milj. kr. avvecklas på 2 år i stället för på 5 år. Av det sedermera förordade nya anslaget å 70 milj. kr. bör vidare minst 20 milj. kr. avvecklas under 1961/62.

	1960/61	1961/62
Ecklesiastikdepartementet, forts.		
Naturastipendier åt studerande vid universitetet m. fl. läroanstalter	17 865 000	17 865 000
Skolöverstyrelsen: Avlöningar	26 000	26 000
Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m.	600 000	600 000
Vidareutbildning av folkskollärare	470 000	470 000
Kurser för lärare m. fl.	100 000	100 000
Studiebidrag och stipendier ("förlängda barnbidraget")	22 000 000	22 000 000
Bidrag till skolbibliotek	600 000	600 000
Bidrag till anordnande av skolmåltider	5 100 000	20 000 000
Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet	4 800 000	11 000 000
Folkskolor m. m.: Bidrag till driften av folkskolor m. m. ⁸	19 000 000	22 000 000
Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag ..	1 000 000	1 000 000
Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar	4 000 000	6 000 000
Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor	1 500 000	3 000 000
Bidrag till folkbibliotek	400 000	400 000
Utbildning av ungdomsledare (inom politiska organisationer)	114 000	114 000
Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet ..	3 400 000	3 400 000
Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer (politiska)	86 000	86 000
Statens råd för samhällsforskning: Samhällsforskning	250 000	250 000
	<u>81 972 700</u>	<u>109 572 700</u>
Jordbruksdepartementet		
Lantbruksnämnderna: Avlöningar	500 000	500 000
Lantbruksnämnderna: Omkostnader	100 000	100 000
Bidrag till jordbrukets rationalisering	4 000 000	4 000 000
	<u>4 600 000</u>	<u>4 600 000</u>
Handelsdepartementet		
Kommerskollegium: Avlöningar	50 000	50 000
Näringsfrihetsrådet: Avlöningar	56 500	60 000
Näringsfrihetsrådet: Omkostnader	3 200	4 000
Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar	88 400	90 000
Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Omkostnader	7 200	8 000
Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar	805 100	873 000

⁸ Minskningen avser de schablonbelopp som utgår i stället för de avlösta bidragen till fri undervisningsmateriel m. m.

Handelsdepartementet, forts.	1960/61	1961/62
Statens pris- o. kartellnämnd: Omkostnader	59 600	65 000
Statens institut för konsumentfrågor:		
Avlöningar	164 000	328 000
Omkostnader	42 400	64 800
Statens konsumentråd	10 000	20 000
Konsumentvaruforskning och konsument- upplysning	400 000	400 000
Atomenergiverksamhet inom AB Atomenergi	10 000 000	10 000 000
Sjöfartsstyrelsen: Avlöningar	33 800	33 800
	<u>11 720 200</u>	<u>11 996 600</u>

Statens kapitalfonder m. m.		
Riksgäldsfonden (på grund av införandet av kreditgarantisystem å bostadsområdet och försäljning av aktier i LKAB)	34 000 000	70 000 000
Avskrivning av nya kapitalinvesteringar (lånefonden för allmänna samlingslokaler)	5 400 000	5 400 000
10 % besparing på vissa sak- och bidrags- anslag samt omkostnadsanslag	26 786 000	27 000 000
Partiellt nyanställningsstopp	25 000 000	25 000 000
Summa	<u>91 186 000</u>	<u>127 400 000</u>
Samtliga utgiftsminskningar	<u>719 704 900</u>	<u>1 225 295 300</u>

Sammanlagda förändringar i driftbudgeten

Budgetförstärkningar		
Utgiftsminskningar	719 704 900	1 225 295 300
Inkomstökningar	162 000 000	205 300 000
Summa	<u>881 704 900</u>	<u>1 430 595 300</u>

Budgetförsämringar

Inkomstminskningar	— 565 000 000	— 1 385 000 000
Utgiftsökningar	— 2 484 000	— 2 447 000
Summa	<u>— 567 484 000</u>	<u>— 1 387 447 000</u>

Nettoförestärkning av driftbudgeten ..	<u>314 220 900</u>	<u>43 148 300</u>
--	--------------------	-------------------

Kapitalbudgeten

	1960/61
Minskning av kapitalutgifterna	
Lånefonden för bostadsbyggande (kreditgarantisystemet)	820 000 000
Jordfonden	4 000 000
Summa	<u>824 000 000</u>

Ökning av tillgängliga medel

Försäljning av aktier i LKAB	450 000 000
Minskad avskrivning (allmänna samlingslokaler)	— 5 400 000
Summa	<u>444 600 000</u>

Sammanlagd förstärkning av kapitalbudgeten	<u>1 268 600 000</u>
--	----------------------